Kā iesniegt lietu tiesā

Igaunija

1 Vai man noteikti ir jāvēršas tiesā vai arī pastāv citas alternatīvas?

Strīdus var risināt gan tiesas, gan arī ārpustiesas kārtībā.

Viens no mehānismiem strīdu izšķiršanai ārpustiesas kārtībā ir **samierināšana**. Samierināšana ir brīvprātīgs process strīdu izšķiršanai ārpustiesas kārtībā. To īsteno neatkarīgs un objektīvs samierinātājs. Samierinātājs sekmē saziņu starp pusēm, lai rastu strīda risinājumu. Samierināšanas sarunas ir konfidenciālas, un samierinātājs nedrīkst virzīt samierināšanas procesu tā, ka rodas priekšstats, ka samierinātājs ir tiesīgs pieņemt saistošus lēmumus. Samierinātājs var būt notārs, advokāts vai jebkura cita fiziska persona, ko iecēlušas strīda puses un kas ir pilnvarota veikt darbības ar juridiskas personas starpniecību (piemēram, samierinātāji samierināšanas iestādē apdrošināšanas jomā, kas veic darbības ar Igaunijas Apdrošināšanas asociācijas (*Eesti Kindlustusseltside Liit*) un Igaunijas Mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas biroja (*Eesti Liikluskindlustuse Fond*) starpniecību). Samierināšanas iestāde ir struktūra, kas piesaistīta valsts vai vietējās pašvaldības aģentūrai, piemēram, autortiesību komitejai (*autoriõiguse komisjon*). Samierināšanas procedūras rezultātā panāktā izlīguma vienošanās ir izpildu dokuments saskaņā ar likumā paredzētajiem noteikumiem ar nosacījumu, ka tiesa šo vienošanos ir atzinusi par izpildāmu, un to var iesniegt tiesu izpildītājam piespiedu izpildei. Ja samierinātājs ir notārs vai advokāts, izlīguma vienošanos attiecībā uz mantisku prasību vai izlīguma vienošanos attiecībā uz prasību, kas nav saistīta ar īpašumu, ar nosacījumu, ka attiecībā uz prasību, kas nav saistīta ar īpašumu, var panākt kompromisa vienošanos, pamatojoties uz samierināšanas pušu pieprasījumu, var apstiprināt notārs, un uz to attiecas tūlītējas piespiedu izpildes prasība. Šādā gadījumā tiesai šī izlīguma vienošanās nav jāatzīst par izpildāmu. Izlīguma vienošanās, ko apstiprinājusi samierināšanas iestāde, ir saistoša pusēm, un tiesai tā nav jāatzīst par izpildāmu. Vēl viens strīdu alternatīvas izšķiršanas paņēmiens ir **šķīrējtiesas process**. Tā kā šķīrējtiesas sastāvu nosaka pašas puses, tās var būt pārliecinātas par šķīrējtiesnešu zināšanām, pieredzi un objektivitāti. Pusēm ir tiesības izvēlēties arī procesa valodu, piemērojamās tiesību normas un procesa reglamentu. Šķīrējtiesu var izveidot vienas lietas izskatīšanai *(ad hoc)*, bet tā var darboties arī kā pastāvīga iestāde. Pastāvīga šķīrējtiesa Igaunijā ir Notāru palātas šķīrējtiesa (*Notarite Koja vahekohus*). Igaunijā strīdus, kas rodas saistībā ar pārrobežu darījumiem, bieži vien risina Igaunijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras šķīrējtiesā (*Eesti Kaubandus-Tööstuskoja (EKTK) arbitraažikohus*). Pastāvīgas Igaunijas šķīrējtiesas izdarīts spriedums ir izpildu dokuments, un tiesai tas nav jāatzīst par izpildāmu. Citu šķīrējtiesu — tajā skaitā *ad hoc* šķīrējtiesas un citu valstu šķīrējtiesu — pieņemtie spriedumi vispirms tiesai jāatzīst par izpildāmiem, un tikai pēc tam uz tiem var attiecināt piespiedu izpildi. Papildus šķīrējtiesas procesam un samierināšanai konkrētu veidu strīdu izšķiršanai ārpustiesas kārtībā ir izveidotas komitejas.

Piemēram, saistībā ar darba strīdiem vispirms var vērsties **darba strīdu komitejā** (*töövaidluskomisjon*). Darba strīdu komiteja ir neatkarīga struktūra, kas risina atsevišķus darba strīdus, un šajā komitejā var vērsties gan darbinieki, gan arī darba devēji. Darba strīdu izšķiršanu darba strīdu komitejā reglamentē Likums par darba strīdu izšķiršanu *(individuaalse töövaidluse lahendamise seadus)*. Risinot strīdus ar darba strīdu komitejas starpniecību, nav jāmaksā nekādas valsts nodevas. Darba strīdu komitejā var vērsties, lai atrisinātu strīdus, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām. Finansiālas prasības gadījumā prasības apmēram jābūt pamatotam, un vēršanās darba strīdu komitejā nav ierobežota. Darba strīdu komitejā iesniedzamajā pieteikumā jāizklāsta būtiski strīda apstākļi. Piemēram, apstrīdot atlaišanu no darba, jānorāda atlaišanas laiks un pamatojums. Pieteikumā jāapraksta pušu strīda būtība — jānorāda, ko pieteikuma iesniedzēja skatījumā darbinieks vai darba devējs nav izdarījis vai ir izdarījis, pārkāpjot likumu. Pieteikumā jāiekļauj tajā izklāstīto prasību pamatojoši pierādījumi (piemēram, darba līgums, savstarpējās vienošanās vai sarakste starp darbinieku un darba devēju u. c.) vai norādes par citiem pierādījumiem vai lieciniekiem. Ja prasītājs uzskata, ka ir jāpieaicina lieci nieks, tad pieteikumā ir jānorāda arī lieci nieka vārds un adrese. Darba strīdu komitejas lēmums, kas stājies spēkā, ir izpildu dokuments, un to var iesniegt tiesu izpildītājam piespiedu izpildei. Noteiktos apstākļos darba strīdu komiteja var savu lēmumu pasludināt par tādu, kas izpildāms nekavējoties. Ja strīda puse nepiekrīt darba strīdu komitejas lēmumam, tā var apriņķa tiesā (*maakohus*) iesniegt prasību izskatīt attiecīgo darba strīdu. Šādu prasību var celt viena mēneša laikā pēc dienas, kad saņemta lēmuma kopija. Šādā gadījumā darba strīdu komitejas lēmums nav spēkā.

Prasības, kas izriet no līguma starp patērētāju un komersantu, var izšķirt **patērētāju strīdu izšķiršanas komiteja** *(tarbijakaebuste komisjon)*. Patērētāju strīdu izšķiršanu reglamentē Patērētāju tiesību aizsardzības likums (*tarbijakaitseseadus*). Patērētāju strīdu izšķiršanas komiteja ir kompetenta risināt gan vietējos, gan pārrobežu patērētāju strīdus, kas saistīti ar līgumiem starp patērētājiem un komersantiem un ko ierosina patērētājs, ja viena no strīda pusēm ir komersants, kura darījumdarbības vieta ir Igaunijas Republikā. Komiteja ir arī kompetenta izskatīt strīdus, kas saistīti ar zaudējumiem, kuri radušies bojātu izstrādājumu dēļ, ja šādus zaudējumus ir iespējams konstatēt. Ja ir konstatēts, ka zaudējumi ir radušies, taču to precīzu apmēru nav iespējams noteikt, piemēram, beznaudas zaudējumu vai nākotnes zaudējumu gadījumā, kompensācijas apmēru nosaka tiesa. Komiteja nerisina strīdus, kas attiecas uz vispārējas nozīmes pakalpojumiem, kuri nav saistīti ar saimniecisko darbību, uz izglītības pakalpojumiem, ko sniedz publisko tiesību juridiskās personas, vai uz veselības aprūpes pakalpojumiem, ko veselības aprūpes profesionāļi sniedz pacientiem, lai novērtētu, uzturētu vai atjaunotu viņu veselības stāvokli, tajā skaitā zāļu un medicīnas ierīču parakstīšanu, izsniegšanu un nodrošināšanu. Komiteja nerisina arī strīdus saistībā ar prasībām, kas attiecas uz personas nāvi, miesas bojājumiem vai kaitējumu veselībai, vai strīdus, kuru izšķiršanas procedūra noteikta citos tiesību aktos. Šādus strīdus izšķir kompetentās iestādes vai tiesas (piemēram, papildus tiesām strīdus saistībā ar mājokļu īres līgumiem var risināt mājokļu īres komitejas). Patērētāja iesniegtais pieteikums tiek izskatīts un strīda izšķiršanas rezultāts pusēm tiek darīts zināms 90 dienu laikā pēc tam, kad patērētāja pieteikums pieņemts izskatīšanai. Sarežģītu strīdu gadījumā minēto termiņu var pagarināt. Ja vien lēmumā nav noteikts citādi, patērētāju strīdu izšķiršanas komitejas lēmums ir izpildāms 30 dienu laikā pēc tā publicēšanas Patērētāju tiesību aizsardzības padomes (*Tarbijakaitseamet*) tīmekļa vietnē. To komersantu saraksts, kuri nav izpildījuši komitejas lēmumus, tiek publicēts Patērētāju tiesību aizsardzības padomes tīmekļa vietnē; taču uz komitejas lēmumu nevar attiecināt piespiedu izpildi, proti, to šai nolūkā nevar iesniegt tiesu izpildītājam. Sarakstā iekļauts komersants no saraksta tiek svītrots, ja tas pēc iekļaušanas sarakstā izpilda komitejas lēmumu vai ja komersants sarakstā ir bijis ilgāk nekā 12 mēnešus. Ja strīda puses nepiekrīt komitejas lēmumam un to nepilda, tās var vērsties apriņķa tiesā ar lūgumu izšķirt attiecīgo strīdu. Komersants rakstiski informē Patērētāju tiesību aizsardzības padomi par līguma izpildi vai par lietas iesniegšanu apriņķa tiesā, pievienojot apriņķa tiesā iesniegtā pieteikuma kopiju. Arī Patērētāju tiesību aizsardzības padome ar patērētāja piekrišanu un kā patērētāja pārstāvis var komitejas izšķirto strīdu iesniegt izskatīšanai apriņķa tiesā, ja komersants nav lēmumu izpildījis un ja strīds ir saistīts ar likuma vai citu tiesību aktu piemērošanu vai patērētāju kopējām interesēm.

Strīdus, kas rodas saistībā ar mājokļu īres līgumiem, var risināt **mājokļu īres komiteja**. Īres strīdu izšķiršanu reglamentē Likums par īres strīdu izšķiršanu *(üürivaidluse lahendamise seadus)*. Mājokļu īres komitejas nerisina strīdus, kuru finanšu prasības summa pārsniedz 3200 EUR. Mājokļu īres komiteju var

izveidot vietējā pašvaldība, un tā izšķir mājokļu īres strīdus, kas radušies šīs pašvaldības teritorijā. Igaunijā mājokļu īres komiteja ir izveidota tikai Tallinā. Pieteikumā, ko iesniedz mājokļu īres komitejai, jāizklāsta prasītāja lūgums, kā arī fakti, kas ir tā pamatā, turklāt pieteikumam jāpievieno īres līgums un pierādījumi, kas apliecina pieteikumā izklāstītos apgalvojumus, kā arī citi būtiski dokumentāri pierādījumi. Mājokļu īres komitejas lēmums, kas stājies spēkā, ir izpildu dokuments, un to var iesniegt tiesu izpildītājam piespiedu izpildei. Ja strīda puse nepiekrīt mājokļu īres komitejas pieņemtajam lēmumam, puse 20 dienu laikā pēc tam, kad ir saņemts komitejas lēmums, attiecīgo strīdu var iesniegt izskatīšanai apriņķa tiesā. Šādā gadījumā mājokļu īres komitejas lēmums nav spēkā. Strīdu izšķiršana, ko veic iepriekš minētās komitejas, nav uzskatāma par obligātu pirmstiesas procedūru, proti, ja puses nevēlas vai nevar strīdu atrisināt ārpustiesas kārtībā, tās savu prasību var iesniegt tiesā. Prasības nevar tikt vienlaikus izskatītas tiesā un kompetentajā ārpustiesas komitejā.

2 Vai pastāv kāds laika ierobežojums, lai vērstos tiesā?

Privāttiesību attiecības reglamentē personiskās autonomijas princips, un tas nozīmē, ka kreditors ir tiesīgs lemt par to, kad izvirzīt prasību pret parādnieku. Taču juridiskās skaidrības un tiesību stabilitātes nodrošināšanas nolūkā parādnieks var atsaukties uz noilguma periodu, ja kreditors savu prasību nav iesniedzis konkrētā termiņā. Tiesa vai cita strīdu izšķiršanas struktūra piemēro noilguma periodu tikai tad, ja atbildētājs to pieprasa. Tādējādi kreditora prasība līdz ar noilguma perioda beigām nezaudē spēku. Taču, ja prasībai ir noilgums un persona, kurai jāizpilda pienākumi, atsaucas uz noilguma periodu, tiesa nedz izskata prasību, nedz arī attiecībā uz to izdara spriedumu, kam var būt būtiska ietekme.

Prasībām, kas izriet no darījumiem, noilgums iestājas pēc trim gadiem.

Ja atbildētājs tīši nepilda savas saistības, noilguma periods no darījumiem izrietošām prasībām ir desmit gadi.

Prasībām, kas saistītas ar nekustamā īpašuma nodošanu, nekustamā īpašuma apgrūtināšanu ar lietu tiesībām, lietu tiesību nodošanu vai izbeigšanu vai ar lietu tiesību satura grozīšanu, noilguma periods ir desmit gadi.

Ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi, prasībām, kas izriet no tiesību aktiem, noilguma periods ir desmit gadi no prasības izpildes termiņa.

Prasībām, kas izriet no nelikumīgas darbības rezultātā radīta kaitējuma, noilguma periods ir trīs gadi no dienas, kad tiesīgā persona uzzinājusi vai tai būtu vajadzējis uzzināt par kaitējumu un par personu, kurai ir pienākums kaitējumu kompensēt.

Prasībām, kas izriet no nelikumīgas iedzīvošanās, noilguma periods ir trīs gadi no dienas, kad tiesīgā persona uzzinājusi vai tai būtu vajadzējis uzzināt par tiesībām iesniegt prasību, kura izriet no nelikumīgas iedzīvošanās.

Prasībām saistībā ar atkārtotu pienākumu izpildi, izņemot prasības par bērna uzturēšanas pienākumu izpildi, noilguma periods ir trīs gadi katram atsevišķam pienākumam neatkarīgi no prasības juridiskā pamata.

Prasībām saistībā ar bērna uzturēšanas pienākumu izpildi noilguma periods ir desmit gadi katram atsevišķam pienākumam.

Ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi, restitūcijas prasībām, kas izriet no īpašumtiesībām, un prasībām, kas izriet no ģimenes vai mantojuma tiesībām, noilguma periods ir 30 gadi no prasības izpildes termiņa.

No īpašumtiesībām izrietošām restitūcijas prasībām pret patvaļīgu valdītāju noilguma nav.

Atsevišķām prasībām, kas izriet no darba attiecībām, ir noilguma periods, kura laikā var vērsties tiesā. Piemēram, laika periods, kurā darba strīdu komitejai vai tiesai var iesniegt prasību par tādu tiesību atzīšanu, kas izriet no darba attiecībām, un par pārkāpto tiesību aizsardzību, ir četri mēneši. Prasību tiesā vai pieteikumu darba strīdu komitejai par darba līguma pārtraukšanas atsaukšanu var iesniegt 30 kalendāro dienu laikā pēc tam, kad saņemts paziņojums par darba līguma pārtraukšanu; 30 kalendāro dienu laikā pēc paziņojuma par darba līguma pārtraukšanu saņemšanas darbinieks var iesniegt pieteikumu tiesā vai darba strīdu komitejā, lai apstrīdētu līguma pārtraukšanu, kas ir pretrunā labticības principam, izņemot gadījumus, kad darba devējs līgumu ir pārtraucis tādēļ, ka darbinieks to ir pārkāpis; termiņš prasību iesniegšanai attiecībā uz atalgojumu ir trīs gadi.

3 Vai man jāvēršas šīs dalībvalsts tiesā?

Gadījumi, kad lietu izskata Igaunijas tiesa, ir paredzēti noteikumos par starptautisko piekritību. Lietas nododamas izskatīšanai Igaunijas tiesā, ja Igaunijas tiesa var tās izskatīt atbilstoši kompetences un piekritības noteikumiem vai pamatojoties uz vienošanos par piekritību, ja vien tiesību aktos vai starptautiskā nolīgumā nav noteikts citādi. Ja vien tiesību akti vai starptautiski nolīgumi neparedz citādi, starptautiskā piekritība nav ekskluzīvā piekritība. Igaunijas Civilprocesa kodeksa *(tsiviilkohtumenetluse seadustik)* noteikumus par starptautisko piekritību piemēro tikai tiktāl, ciktāl piekritību neregulē starptautiski nolīgumi vai šādas Eiropas Savienības regulas:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās;

Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu;

Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās;

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi;

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 655/2014, ar ko izveido Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma procedūru, lai atvieglotu pārrobežu parādu piedziņu civillietās un komerclietās.

4 Ja jā, tad kurā šīs dalībvalsts tiesā man jāvēršas, ja ņem vērā manu dzīvesvietu un otras puses dzīvesvietu, vai citus ar strīdu saistītus apstākļus?

Tiesu, kurā var celt prasību pret personu vai kurā var veikt citas procesuālas darbības attiecībā uz konkrētu personu, nosaka pēc **vispārējās piekritības**, ja vien tiesību aktos nav noteikts, ka tiesvedība jāuzsāk vai darbības jāveic citā tiesā.

Atbilstīgi **izvēles piekritības** principam tiek noteikta tiesa, kurā papildus vispārējai piekritībai var celt prasību pret personu vai kurā var veikt citas procesuālas darbības attiecībā uz personu.

Ekskluzīva piekritība paredz noteikt vienu tiesu, kurā var ierosināt civillietu. Ja vien tiesību akti neparedz citādi, bezstrīdus tiesvedībā piemēro ekskluzīvo piekritību.

Pēc **vispārējās piekritības** prasību pret fizisku personu ceļ tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas tās dzīvesvieta, un prasību pret juridisku personu ceļ tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas tās juridiskā adrese. Ja fiziskās personas dzīvesvieta nav zināma, prasību pret šo personu var celt tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas tās pēdējā zināmā dzīvesvieta.

Ja saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem lieta nav Igaunijas tiesas piekritībā vai piekritību nevar noteikt un ja starptautiski nolīgumi vai tiesību akti neparedz citādi, lietu izskata Harju Apriņķa tiesā (*Harju Maakohus*) šādos gadījumos:

saskaņā ar starptautisku nolīgumu lieta izskatāma Igaunijas Republikā,

prasītājs ir Igaunijas Republikas pilsonis vai viņa dzīvesvieta atrodas Igaunijā, turklāt prasītājam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ārvalstīs vai nav paredzams, ka viņš to varētu darīt,

lieta lielā mērā attiecas uz Igauniju cita iemesla dēļ, un prasītājam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ārvalstīs vai nav paredzams, ka viņš to varētu darīt.

Harju Apriņķa tiesa lietu izskata arī tad, ja lieta pēc piekritības izskatāma Igaunijas tiesā, taču konkrētu Igaunijas tiesu nav iespējams noteikt. Šis noteikums piemērojams arī tad, ja ir bijusi vienošanās par lietas piekritību Igaunijai, taču nav norādīts, kurai Igaunijas tiesai lietā ir piekritība.

Pēc **ekskluzīvās (obligātās) piekritības** tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas attiecīgais nekustamais īpašums, iesniedz šādas prasības:

prasības, kas saistītas ar īpašumtiesību, ierobežotu lietu tiesību vai citu ar nekustamo īpašumu saistītu lietu tiesību apgrūtinājumu esības atzīšanu vai šādu tiesību vai apgrūtinājumu neesības atzīšanu, un prasības, kas saistītas ar citām tiesībām attiecībā uz nekustamo īpašumu;
prasības saistībā ar robežu noteikšanu vai nekustamā īpašuma dalīšanu;
prasības saistībā ar nekustamā īpašuma valdījuma aizsardzību;
ar īpašumtiesībām saistītas prasības, kas attiecas uz dzīvokļa īpašumu;
prasības, kas saistītas ar piespiedu izpildi attiecībā uz nekustamo īpašumu;
prasības, kas izriet no īres līguma vai komerctelpu īres līguma attiecībā uz nekustamo īpašumu vai cita līguma par nekustamā īpašuma izmantošanu saskaņā ar saistību tiesībām, un prasības, kas saistītas ar šādu līgumu spēkā esību.
Prasību par servitūtu, apgrūtinājumu vai pirmpirkuma tiesībām saistībā ar īpašumu ceļ tiesā, kuras piekritības teritorijā īpašums atrodas.
Pēc ekskluzīvās (obligātās) piekritības prasību par negodīgu standarta noteikumu anulēšanu vai par tāda ieteikuma pārtraukšanu un atcelšanu, kurš attiecas uz noteikumiem un kuru sniegusi persona, kas iesaka piemērot noteikumus, iesniedz tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas atbildētāja darījumdarbības vieta, vai, ja tādas nav, tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas atbildētāja dzīvesvieta vai juridiskā adrese. Ja atbildētājam Igaunijā nav nedz darījumdarbības vietas, nedz arī dzīvesvietas vai juridiskās adreses, prasību iesniedz tiesā, kuras piekritības teritorijā standarta noteikumi ir piemēroti.
Juridiskas personas prasība par kādas struktūras lēmuma atcelšanu vai atzīšanu par spēkā neesošu ir juridiskās personas juridiskās adreses tiesas ekskluzīvā piekritībā.
Igaunijas tiesa var izskatīt laulības lietu šādos gadījumos:
vismaz viens no laulātajiem ir Igaunijas Republikas pilsonis vai laulības noslēgšanas brīdī ir bijis Igaunijas Republikas pilsonis;
abi laulātie dzīvo Igaunijā;
viens no laulātajiem dzīvo Igaunijā, izņemot gadījumus, kad ir skaidri zināms, ka spriedums netiks atzīts neviena laulātā valstspiederības valstī.
Pēc ekskluzīvās piekritības prasības pieteikumu par laulības lietu, kas izskatāms Igaunijas tiesā, iesniedz tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas laulāto kopīgā dzīvesvieta, taču, ja tādas nav, — tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas atbildētāja dzīvesvieta. Ja atbildētājs nedzīvo Igaunijā, prasības pieteikumu iesniedz tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas laulāto nepilngadīgā bērna dzīvesvieta, bet, ja laulātajiem nav nepilngadīgu bērnu, — tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas prasītāja dzīvesvieta.
Ja tiek piemērota promesošas personas mantas uzraudzība, jo persona ir bezvēsts pazudusi, vai ja personai tās ierobežotās aktīvās tiesībspējas dēļ ir iecelts aizbildnis, vai ja personai piemērots cietumsods, pret šādu personu prasības pieteikumu par laulības šķiršanu var iesniegt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas prasītāja dzīvesvieta.
Igaunijas tiesa var izskatīt paternitātes noteikšanas lietu, ja vismaz viena no pusēm ir Igaunijas Republikas pilsonis vai vismaz viena no pusēm dzīvo Igaunijā. Igaunijas tiesā izskatāmu prasības pieteikumu par paternitātes noteikšanu iesniedz pēc ekskluzīvās piekritības tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas bērna dzīvesvieta. Ja bērns nedzīvo Igaunijā, prasības pieteikumu iesniedz tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas atbildētāja dzīvesvieta. Ja atbildētājs nedzīvo Igaunijā, prasības pieteikumu iesniedz tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas prasītāja dzīvesvieta. Tas attiecas arī uz uzturlīdzekļu lietām.
Pēc **izvēles piekritības** ar īpašumtiesību prasījumu saistītu prasību pret fizisku personu var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas personas uzturēšanās vieta, ja persona attiecīgajā vietā uzturas ilgāku laikposmu saistībā ar darbu vai pakalpojumu sniegšanu, mācībām vai cita līdzīga iemesla dēļ.
Prasību, kas saistīta ar atbildētāja saimniecisko vai profesionālo darbību, var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas darījumdarbības vieta.
Juridiska persona, kas izveidota atbilstīgi līdzdalības principam, tajā skaitā uzņēmums, vai tās dalībnieks, partneris vai akcionārs pēc izvēles piekritības var celt ar šādu līdzdalību saistītu prasību pret juridiskās personas dalībnieku, partneri vai akcionāru arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas juridiskās personas juridiskā adrese.
Ja persona dzīvo vai ja tās juridiskā adrese ir citā valstī, prasību, kas saistīta ar īpašumtiesību prasījumu, pret šādu personu pēc izvēles piekritības var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas ar prasījumu saistītie aktīvi, vai tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas citi personas aktīvi. Ja aktīvs ir iekļauts publiskā reģistrā, minēto prasību var celt tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas reģistrs, kurā aktīvs reģistrēts. Ja aktīvs ir prasījums saskaņā ar saistību tiesībām, minēto prasību var celt tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas parādnieka dzīvesvieta vai juridiskā adrese. Ja prasījumam ir mantisks nodrošinājums, prasību var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā nodrošinājums atrodas.
Prasību, kas attiecas uz tādu prasījumu, kurš nodrošināts ar hipotēku vai ir saistīts ar īpašuma apgrūtinājumu, vai citu līdzīgu prasību, kas saistīta ar līdzīgu prasījumu, var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas nekustamais īpašums, ar nosacījumu, ka ar hipotēku nodrošinātā vai apgrūtinātā reģistrētā nekustamā īpašuma īpašnieks ir parādnieks.
Tādu prasību pret dzīvokļa īpašnieku, kas izriet no tiesiskām attiecībām saistībā ar dzīvokļa īpašumtiesībām, pēc izvēles piekritības var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas attiecīgais dzīvoklis.
Prasību, kas saistīta ar līgumu, vai prasību par līguma atzīšanu par spēkā neesošu pēc izvēles piekritības var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā būtu jāīsteno līgumsaistības.
Pēc izvēles piekritības patērētājs prasību, kas saistīta ar līgumu vai cita veida attiecībām, kuras noteiktas Saistību tiesību likuma (*võlaõigusseadus*) 35., 46. un 52. pantā, 208. panta 4. punktā, 379. un 402. pantā, 635. panta 4. punktā un 709., 734. un 866. pantā, vai prasību, kura izriet no cita līguma, kas noslēgts ar sabiedrību, kuras juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta atrodas Igaunijā, var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas patērētāja dzīvesvieta. Tas neattiecas uz prasībām, kas izriet no pārvadājumu līgumiem.
Apdrošinājuma ņēmējs, labuma guvējs vai cita persona, kurai ir tiesības pieprasīt apdrošinātājam izpildīt pienākumus saskaņā ar apdrošināšanas līgumu, pēc izvēles piekritības tādu prasību pret apdrošinātāju, kas izriet no apdrošināšanas līguma, var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas personas dzīvesvieta vai juridiskā adrese.
Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas gadījumā vai gadījumā, kad apdrošināta ir ēka, ēkai piederīgais nekustamais vai kustamais īpašums vai kad apdrošināts ir nekustamais īpašums, prasību pret apdrošinātāju pēc izvēles piekritības var celt tiesā, kuras piekritības teritorijā ir norisinājusies darbība vai notikums, kā rezultātā ir radies kaitējums, vai kuras piekritības teritorijā kaitējums ir izraisīts.
Pēc izvēles piekritības darbinieks prasību, kas izriet no viņa darba līguma, var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas darbinieka dzīvesvieta vai darbavieta.
Prasību par kompensāciju saistībā ar nelikumīgi radītu kaitējumu pēc izvēles piekritības var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā ir norisinājusies darbība vai notikums, kā rezultātā ir radies kaitējums, vai kuras piekritības teritorijā kaitējums ir izraisīts.
Prasību, kuras priekšmets ir mantojuma tiesību noteikšana, mantinieka prasījums pret īpašuma īpašnieku, prasījums, kas saistīts ar legātu vai mantojuma līgumu, vai prasījums saistībā ar neatņemamo daļu vai īpašuma dalīšanu, pēc izvēles jurisdikcijas var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā mirušais dzīvojis nāves brīdī. Ja mirušais bijis Igaunijas Republikas pilsonis, taču nāves brīdī nav dzīvojis Igaunijā, minēto prasību var celt arī tiesā, kuras piekritības teritorijā bijusi mirušā pēdējā dzīvesvieta Igaunijā. Ja mirušais nedzīvoja Igaunijā, prasību var celt Harju Apriņķa tiesā.

Prasību pret vairākiem atbildētājiem var celt tiesā, kuras piekritības teritorijā atrodas viena pēc prasītāja izvēles izraudzīta atbildētāja dzīvesvieta vai juridiskā adrese.
Ja, pamatojoties uz konkrētiem apstākļiem, pret vienu atbildētāju var celt vairākas prasības, visas šīs prasības var celt vienā tiesā, kurā var iesniegt prasību saistībā ar vienu vai vairākiem prasījumiem, kas izriet no viena fakta.
Pretprasību var iesniegt tiesā, kurā iesniegta sākotnējā prasība, ar nosacījumu, ka uz pretprasību neattiecas ekskluzīvās piekritības princips. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem pretprasība iesniedzama citas valsts tiesā.
Trešās personas prasību ar neatkarīgu prasījumu var iesniegt tiesā, kurā celta sākotnējā prasība.
Prasību saistībā ar bankrota procedūru vai bankrotētāja mantu pret bankrotējušo, bankrota pārvaldītāju vai bankrota komitejas dalībnieku, tajā skaitā prasību par īpašuma izslēgšanu no bankrotētāja mantas, var celt arī tiesā, kas bankrotu pasludinājusi. Prasību par prasījuma atzīšanu var celt arī tiesā, kas bankrotu pasludinājusi.
Bankrotējušais prasību par bankrotētāja mantu, tajā skaitā prasību par tās atgūšanu, var celt arī tiesā, kas bankrotu pasludinājusi.
Ja prasība tiek celta tiesā, kas nav atbildētāja vispārējās piekritības tiesa, tiesai jāiesniedz pamatojums.
Ja lieta vienlaikus ir vairāku Igaunijas tiesu piekritībā, prasības iesniedzējam ir tiesības izvēlēties tiesu, kurā celt prasību. Šādā gadījumā lietu izskata tiesā, kas pirmā saņēmusi prasību.

5 Kurā šīs dalībvalsts tiesā man būtu jāvēršas, ja ņem vērā lietas raksturu, kā arī iespējamo prasījuma mantisko apmēru?

Igaunijā piekritību nenosaka pēc lietas būtības vai prasības summas.

6 Vai es pats(-i) varu iesniegt prasības pieteikumu tiesā, vai arī ir nepieciešams starpnieks, piemēram, jurists?

Ja tiesību aktos nav noteikts citādi, puses (prasītājs, atbildētājs, trešā puse) tiesvedībā var piedalīties personiski vai ar tāda pārstāvja starpniecību, kuram ir aktīva tiesībspēja civilprocesos. Piedalīšanās lietā personiski neierobežo puses tiesības lietā izmantot pārstāvja vai konsultanta pakalpojumus.
Aktīva tiesībspēja civilprocesos ir personas rīcībspēja, veicot konkrētas darbības, tiesā īstenot civilprocesuālās tiesības un veikt civilprocesuālos pienākumus. Personai ir pilna aktīva tiesībspēja, ja tā sasniegusi vismaz 18 gadu vecumu. Personām, kuru aktīvā tiesībspēja ir ierobežota, nepiemīt arī pilngadīgas personas aktīva tiesībspēja civilprocesos, izņemot, ja šādu personu aktīvās tiesībspējas ierobežojumi neattiecas uz civilprocesuālo tiesību izmantošanu un civilprocesuālo pienākumu veikšanu. Nepilngadīgas personas, kas sasniegušas vismaz 15 gadu vecumu, tiesvedībā var piedalīties kopā ar savu juridisko pārstāvi.
Nolīgtais pārstāvis tiesā var būt vai nu advokāts, vai kāda cita persona, kas ir ieguvusi vismaz valsts atzītu maģistra grādu tiesību zinātnē, līdzvērtīgu kvalifikāciju Igaunijas Republikas Izglītības likuma *(Eesti Vabariigi haridusseadus*) 28. panta 22. punkta nozīmē vai līdzvērtīgu ārvalstīs iegūtu kvalifikāciju.
Juridisku personu tiesā pārstāv tās valdes loceklis vai tās struktūras pārstāvis (juridiskais pārstāvis), kas aizstāj valdi, izņemot gadījumus, kad tiesību akti vai juridiskās personas statūti paredz kopīgas pārstāvības tiesības. Valdes loceklis dalību lietas izskatīšanā tiesā var deleģēt nolīgtam pārstāvim. Šāda pārstāvja iesaiste neliedz tiesas procesā piedalīties juridiskās personas juridiskajam pārstāvim, proti, juridiskās personas valdes loceklim.
Ja to paredz tiesību akti, personas pārstāvi ieceļ tiesa.

7 Tieši pie kā man jāvēršas, lai uzsāktu tiesas lietu: reģistrācijas birojā, pie tiesas darbinieka kancelejā, vai kādā citā iestādē?

Pieteikumā jānorāda tās tiesas nosaukums, kurā paredzēts celt prasību. Pieteikumu var iesniegt arī elektroniski portālā, kas pieejams šeit: https://www.e-toimik.ee/; sistēmā var pieteikties, izmantojot personas apliecību. Pieteikumu var iesniegt arī pa faksu vai nosūtot to uz šim nolūkam izveidotu e-pasta adresi. Ja pieteikums tiesā tiek iesniegts personiski, tas jāiesniedz attiecīgās tiesas birojā.

8 Kādā valodā prasības pieteikumu var iesniegt? Vai to var darīt mutiski, vai arī tam jābūt rakstveidā? Vai prasības pieteikumu var nosūtīt pa faksu vai e-pastu?

Tiesvedība un lietvedība tiesās tiek veikta igauņu valodā. Pieteikums jāiesniedz rakstiski igauņu valodā. Tiesā jāiesniedz parakstīts pieteikums; portālā https://www.e-toimik.ee/, piesakoties ar personas apliecību, var iesniegt arī elektroniski parakstītu pieteikumu, vai arī elektroniski parakstītu pieteikumu var nosūtīt pa e-pastu. Pa faksu vai e-pastā pieteikumu, kas nav elektroniski parakstīts, var iesniegt tikai tad, ja tiesā iespējami drīz tiek iesniegts parakstīts pieteikums.

9 Lai celtu prasību, ir jāaizpilda kādas īpašas veidlapas? Ja nav, kā lai es izklāstu savu prasījumu? Vai ir kādi īpaši elementi, kas ir ietverami iesniedzamajos dokumentos?

Pieteikumiem nav standarta veidlapas. Pieteikumā jāiekļauj šāda informācija:
procesa dalībnieku un to pārstāvju vārds, uzvārds, adrese un kontaktinformācija,
tiesas nosaukums,
prasītāja skaidri izklāstīts prasījums (lietas būtība),
prasības pamatā esošie faktiskie apstākļi (lietas pamatojums),
lietas pamatā esošo apstākļu pierādījumi, kā arī konkrēta norāde uz faktiem, ko prasītājs plāno pierādīt ar katru pierādījumu,
informācija par to, vai prasītājs piekrīt lietas izskatīšanai rakstiskā tiesas procesā vai arī vēlas, lai lieta tiktu izskatīta tiesas sēdē,
prasības summa, izņemot gadījumus, kad prasība tiek celta par noteiktu naudas summu,
pieteikuma pielikumu uzskaitījums,
procesa dalībnieka vai tā pārstāvja paraksts vai — ja dokuments iesniegts elektroniski — digitālais paraksts.
Ja prasītājs vēlas, lai lieta tiktu izskatīta dokumentārā procesā, prasītājam tas prasībā ir jānorāda.
Ja prasītāju tiesvedībā pārstāv pārstāvis, prasībā jānorāda arī informācija par pārstāvi. Ja prasītājs vēlas, lai tiesvedībā tiktu iesaistīts tulks vai tulkotājs, prasītājam tas jānorāda pieteikumā un, ja iespējams, jāsniedz informācija par tulku vai tulkotāju.
Ja prasība tiek celta tiesā, kas nav atbildētāja vispārējās piekritības tiesa, tiesai jāiesniedz pamatojums.
Papildus iepriekš noteiktajai informācijai pieteikumos laulības šķiršanas lietās jānorāda arī laulāto kopīgo nepilngadīgo bērnu vārds, uzvārds un dzimšanas datums, persona, kas uztur un audzina bērnus, persona, pie kuras bērni dzīvo, kā arī ierosinājumi par vecāku tiesībām un bērnu audzināšanu pēc šķiršanās.
Ja prasītājs vai atbildētājs ir publiskā reģistrā reģistrēta juridiska persona, prasības pieteikumam pievieno reģistrācijas kartes, izraksta no reģistra vai reģistrācijas apliecības kopiju, izņemot gadījumus, kad tiesa šādu informāciju reģistrā var pārbaudīt patstāvīgi. Attiecībā uz citām juridiskajām personām jāiekļauj citi pierādījumi par juridiskās personas esību un tiesībspēju.

10 Vai man ir jāmaksā tiesas izdevumi? Ja, jā, – kad? Vai man jāapmaksā advokāts no prasības iesniegšanas brīža?

Par lūgumraksta, pārsūdzības vai pieteikuma izskatīšanu ir jāmaksā valsts nodeva. Valsts nodevas likmes ir atkarīgas no summas civillietā (Likuma par valsts nodevām (*riigilõivuseadus*) 1. pielikums) vai tiek noteiktas kā konkrētas summas atkarībā no prasības veida. Valsts nodevu nepiemēro par juridiskās palīdzības pieteikuma izskatīšanu, ja prasība ir saistīta ar darba samaksu vai uzturlīdzekļiem un citos gadījumos, ko paredz Likums par valsts nodevām.
Valsts nodevu maksā pirms lūguma uzsākt tiesvedību. Līdz valsts nodevas samaksai atbildētājs netiek informēts par pieteikumu, kā arī netiek īstenotas citas procedūras saistībā ar lietu, par kuru piemērota valsts nodeva. Ja valsts nodeva netiek samaksāta pilnībā, tiesa nosaka prasītājam termiņu, kura laikā valsts

nodeva jāsamaksā pilnā apmērā. Ja noteiktajā termiņā valsts nodeva netiek samaksāta, pieteikums netiek pieņemts izskatīšanai. Ja valsts nodevas summa, kas samaksāta par izskatīšanai pieņemto prasību, ir mazāka par to, kas noteikta likumā, tiesa prasa veikt valsts nodevas samaksu tādā apmērā, kādu paredz tiesību akti. Ja prasītājs tiesas noteiktajā termiņā valsts nodevu nav samaksājis, tiesa neizskata viņa prasībā ietverto prasījumu.
Veicot valsts nodevas samaksu, maksājuma dokumentā jānorāda lieta, par kuru samaksāta valsts nodeva. Ja valsts nodeva tiek maksāta par citu personu, jānorāda arī šīs personas vārds un uzvārds. Ja pēc pieteikuma iesniegšanas tiesa pieprasa samaksāt papildu valsts nodevu, veicot valsts nodevas maksājumu ar kredītiestādes starpniecību, ir jānorāda arī tiesas noteiktais atsauces numurs.
Nepieciešamās un pamatotās izmaksas, kas saistītas ar nolīgto pārstāvi, parasti uzdod segt pusei, pret kuru vērsts spriedums. Lai saņemtu kompensāciju par izmaksām, kas saistītas ar iecelto nolīgto pārstāvi, šādu izmaksu segšanas fakts nav jāpierāda; lai saņemtu kompensāciju, pietiekams pierādījums ir rēķins, kas izdots par juridisko pakalpojumu sniegšanu. Civilprocesa kodekss nenosaka, kā veicams maksājums nolīgtam pārstāvim, pirms tiesa noteikusi un sadalījusi procesuālās izmaksas; par to juridisko pakalpojumu sniedzējam un personai, kas tiek pārstāvēta, jāvienojas līgumā par juridisko pakalpojumu sniegšanu.

11 Vai ir iespējams saņemt juridisko palīdzību?

Juridisko palīdzību piešķir procesa dalībniekam, kas ir fiziska persona un kas, iesniedzot pieteikumu par juridisko palīdzību, dzīvo Igaunijas Republikā vai citā ES dalībvalstī vai ir Igaunijas Republikas vai citas ES dalībvalsts pilsonis. Dzīvesvietu nosaka, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1215/2012 62. pantu. Citiem procesa dalībniekiem, kas ir fiziskas personas, juridisko palīdzību piešķir tikai tad, ja to paredz starptautiski nolīgumi.
Juridiskā palīdzība tiek piešķirta personai, kas to pieprasa, ja:
persona, kas pieprasa juridisko palīdzību, nespēj segt procesuālās izmaksas sava finansiālā stāvokļa dēļ vai arī var tās apmaksāt tikai daļēji vai ar periodiskiem maksājumiem un
ir pietiekams pamats uzskatīt, ka paredzamā tiesvedība būs sekmīga.
Dalību tiesvedībā uzskata par sagaidāmi sekmīgu, ja pieteikumā, kura iesniegšanai tiek prasīta juridiskā palīdzība, pamatojums ir izklāstīts juridiski pārliecinoši un fakti to apliecina. Izvērtējot izredzes, ka juridiskās palīdzības prasītāja dalībai lietā būs sekmīgs iznākums, tiek ņemts vērā arī tas, cik svarīga attiecīgā lieta ir minētajai personai.
Juridisko palīdzību fiziskai personai nepiešķir šādos gadījumos:
ja tiek uzskatīts, ka procesuālo izmaksu apmērs nav tāds, ka divkārt tiek pārsniegti juridiskās palīdzības prasītāja vidējie mēneša ienākumi, ko aprēķina, pamatojoties uz vidējiem mēneša ienākumiem pēdējos četros mēnešos līdz pieteikuma iesniegšanai, atskaitot nodokļus un obligātos apdrošināšanas maksājumus, summas, kas noteiktas uzturēšanas pienākuma izpildei saskaņā ar tiesību aktiem, un saprātīgus izdevumus par mājokli un transportu;
ja persona, kura pieprasa juridisko palīdzību, spēj segt procesuālos izdevumus no esošajiem aktīviem, ko bez būtiskām grūtībām var realizēt un pret ko var vērst samaksas prasījumu saskaņā ar tiesību aktiem.
Attiecībā uz juridiskām personām tiesības pieprasīt juridisko palīdzību savu mērķu sasniegšanai ir tikai bezpeļņas organizācijām vai nodibinājumiem, kuri iekļauti bezpeļņas organizāciju vai nodibinājumu sarakstā un kuriem piemēro ienākuma nodokļa atvieglojumus, vai tiem pielīdzināmām bezpeļņas organizācijām vai nodibinājumiem, kuru juridiskā adrese atrodas Igaunijā vai citā ES dalībvalstī, ar nosacījumu, ka prasītājs pierāda, ka prasa juridisko palīdzību vides vai patērētāju tiesību aizsardzības jomā vai citā sabiedrības interešu jomā, lai novērstu iespējamu kaitējumu lielas sabiedrības daļas juridiski aizsargātām tiesībām, un ka attiecīgās organizācijas vai nodibinājumi nevar segt izmaksas no saviem aktīviem vai var segt šādas izmaksas tikai daļēji vai ar periodiskiem maksājumiem. Juridiskā palīdzība, ko var pieprasīt citas Igaunijā esošas juridiskās personas privāttiesību jomā, ir pilnīgs vai daļējs atbrīvojums no valsts nodevas par apelācijas sūdzību. Citām ārvalstu juridiskajām personām juridisko palīdzību piešķir, tikai pamatojoties uz starptautiskiem nolīgumiem.

12 No kura brīža tiek uzskatīts, ka prasība ir celta? Vai iestādes sniedz kādu atbildi par to, vai mans prasījums ir vai nav pienācīgi izklāstīts?

Uzskatāms, ka prasība ir celta tiesā brīdī, kad tiesā ir saņemts prasības pieteikums. Tas attiecas vienīgi uz gadījumiem, kad vēlāk prasība tiek iesniegta atbildētājam. Ja tiesa atsakās pieņemt pieteikumu izskatīšanai, tā atbildētājam prasību neiesniedz. Ja pieteikums atbilst tiesību aktos noteiktajām prasībām, tiesa pieņem nolēmumu un pieņem to izskatīšanai. Ja pieteikums prasībām neatbilst, tiesa prasītājam nosaka termiņu labojumu veikšanai. Tiesa pieņem nolēmumu par pieteikuma pieņemšanu izskatīšanai vai par atteikumu pieņemt pieteikumu, vai par saprātīga termiņa noteikšanu labojumu veikšanai. Tiesa informē prasītāju par pieteikuma pieņemšanu izskatīšanai.

13 Vai es saņemšu precīzas ziņas par notikumu turpmāko attīstības gaitu (piemēram, laiku, kad man ir jāierodas tiesā)?

Tiesa informē dalībnieku par tiesvedības virzību administratīvos nolēmumos. Tiesa, pieņemot administratīvu nolēmumu, atbildētājam nosaka termiņu, kurā tam jāsniedz atbilde, un ar šādu nolēmumu atbildētāju arī informē, ka pieteikums pieņemts izskatīšanai.

Lapa atjaunināta: 10/08/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.